

HALINA WRÓŃSKA CMW

ZNACZENIE KATECHETYCZNE MAŁYCH GRUP PARAFIALNYCH

Wspólnota parafialna jest bardzo ważnym i niezastąpionym środowiskiem katechetycznym. Adhortacja *Catechesi tradendae* mówi o niej jako o „krzewicielce i inspiratorce katechezy” (CT 67), natomiast *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji* nazywa ją „najbardziej znaczącym miejscem, w którym formuje się i żyje wspólnota chrześcijańska. Jest ona powołana, by być domem rodzinnym, braterskim i przyjmującym, w którym chrześcijanie stają się świadomi tego, że są Ludem Bożym. W parafii ujawniają się wszystkie różnice ludzkie, jakie potem znajdują się i przejawiają w powszechności Kościoła” (DOK 255). Parafia stanowi więc odpowiednią przestrzeń wspólnotową do tego, by realizowana w niej posługa słowa była równocześnie nauczaniem, wychowaniem i żywym doświadczeniem. Jawi się ona jako najbliższy sprzymierzeniec katechezy prowadzonej w środowisku rodzinnym¹

Parafia – jak wskazują dokumenty katechetyczne – nie może być obojętna wobec katechizacji, ale ma się nią interesować, w nią angażować i za nią być odpowiedzialna. Aby mogła sprostać temu zadaniu, musi być „wspólnotą, w której parafianie dążą do wspólnotowości, tworzą wspólnotę i działają wspólnotowo”² Parafia więc ma być „wspólnotą wspólnot”³, którą łączy nie tylko wspólne środowisko i przynależność terytorialna, ale przede wszystkim Słowo Boże, sakramenty święte i posługa miłości. Wspólnotowość ta wyrasta z wiary, ale równocześnie kształtuje wiarę. W niej ma miejsce

Dr hab. HALINA WRÓŃSKA CMW – adiunkt Katedry Katechetyki Formalnej Instytutu Teologii Pastoralnej KUL; adres do korespondencji: ul. Jagiellońska 24, 20-806 Lublin; e-mail: hwronska@kul.lublin.pl

¹ M. M a j e w s k i. *Spotkanie katechezy z teologią*. Kraków 1995 s. 21; t e n ż e. *Przekaz wiary nowemu pokoleniu*. „Wrocławskie Studia Teologiczne” 23-24 : 1991-1992 s. 235.

² M a j e w s k i. *Spotkanie katechezy z teologią* s. 21.

³ J. C h a r y t a ń s k i. *Parafia wspólnotą przekazu wiary i życia chrześcijańskiego*. W: *Ewangelizacja*. Red. J. Krucina. Wrocław 1980 s. 209-225.

wewnętrzne otwarcie się na innych, uczestniczenie w życiu innych, dzielenie się radościami i smutkami z innymi.

Wspólnota parafialna musi szukać różnych form katechezy w zależności od potrzeb środowiska. Zignorowanie lub niedostrzeżenie tych potrzeb wcześniej czy później może doprowadzić młodych chrześcijan do izolacji i wyłączenia się z życia wspólnoty parafialnej, a nawet z życia wspólnoty wierzących⁴. Dlatego proponuje się, aby parafia była szczególnie uwrażliwiona na małe grupy wiernych, w których rozważa się słowo Boże, celebryje Eucharystię, przeżywa się wewnętrzne nawrócenie oraz życia doświadcza wspólnotowe i posługa ewangeliczna⁵.

Działalność małych grup religijnych w parafii kodyfikuje soborowy Dekret o apostołstwie świeckich *Apostolicam actuositatem*, w którym czytamy, że świeccy obok innych form apostołstwa „mogliby się z korzyścią zbierać dla wymiany poglądów w małych zespołach, działających bez wszelkich ściśle określonych form ustawowych i organizacyjnych, aby przez to znak wspólnoty Kościoła zawsze ukazywał się innym ludziom jako prawdziwe świadectwo miłości. W ten sposób przez przyjaźń i wymianę doświadczeń, udzielając sobie nawzajem pomocy duchowej, nabierają sił do pokonania przeszkód w życiu [...] oraz do przynoszenia obfitszych owoców apostołstwa” (DA 17). Ze strony Magisterium Kościoła nie tylko nie ma przeciwwskazań co do działalności małych grup parafialnych, ale jest, owszem, wyraźna zgoda i zachęta do ich tworzenia w ramach nowych form ewangelizacyjnych.

Sobór Watykański II traktuje działalność w małych grupach parafialnych, jako duszpasterstwo niezrzeszone, gdyż małe zespoły wiernych pracują bez ustalonych form organizacyjnych. Istnieją sytuacje i środowiska, gdy niemożliwe jest wejście oficjalne, formalne i zorganizowane. Tylko działalność poprzez małe grupy czy osobiste kontakty może rozwijać skutecznie różne formy apostołstwa. Metodą działania małych grup jest przyjaźń, wzajemne zaufanie, potrzeba bliskości z drugim człowiekiem i wspólnotowa wymiana doświadczeń⁶. Formalne grupy religijne w parafii mogą być nieliczne czy małe, ale zawsze mają one charakter oficjalny i zobowiązujący. Tworzone są celowo, mają sprecyzowane zadania, cele oraz określoną strukturę organi-

⁴ Por. H. Wróńska. *Katecheza szkolna i parafialna w kontekście duszpasterstwa Kościoła*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 1988 z. 6 s. 70.

⁵ Por. M a j e w s k i. *Spotkanie katechezy* s. 21.

⁶ E. W e r o n. *Panorama ruchów odnowy polskiego laikatu*. „Collectanea Theologica” 1991 fasc. 2 s. 153-164.

zacyjną. Ich istnienie cechuje więź bezosobowa. Członkowie znają się, ale relacje interpersonalne skupiają głównie na realizacji postawionych zadań i celów. Łączą ich przede wszystkim role społeczne, które pełnią w grupie. Grupy formalne w parafii tworzy się często dla ściśle celowo zaprogramowanego procesu pedagogicznego czy religijnego.

Inaczej wygląda geneza i działalność grup nieformalnych w parafii. Powstają one na bazie wzajemnej, bliskiej relacji między członkami grupy, na bazie postaw jednych członków wobec drugich, tego jak się widzą i oceniają, jak reagują na siebie uczuciowo i do jakich działań są skłonni wobec siebie nawzajem. Istotne znaczenie ma sposób, w jaki członkowie postrzegają się, jak przeżywają grupę i swoją sytuację w niej oraz sposób, w jaki każdy z osobna jest postrzegany przez pozostałych członków grupy. W grupach nieformalnych dominuje osobista więź emocjonalna łącząca członków, a kontakty osobiste oparte są na obopólnej znajomości⁷

Pedagogika społeczna zalicza grupy nieformalne do naturalnego środowiska rozwojowego człowieka. Zaspokajają one podstawowe potrzeby psychiczne i społeczne członków. Grupy nieformalne powstają na ogół spontanicznie, nie są odgórnie inspirowane i organizowane. Nierzadko jednak, z upływem czasu, przybierają strukturę formalną, pozostając przy wartościach grup nieformalnych⁸

1. WPŁYW GRUP PARAFIALNYCH NA ROZWÓJ OSOBOWY I SPOŁECZNY JEDNOSTKI

Wzajemna komunikacja w grupie dokonuje się na wielu płaszczyznach: duchowej, afektywno-uczuciowej, intelektualnej, psychicznej, werbalnej, poza-werbalnej. Grupa jako wspólnota istnieje dla jasno określonego celu i jej działanie oraz funkcjonowanie związane jest z tym celem. W grupie równie ważne jest zarówno dobro wspólne, jak i dobro poszczególnych osób. Dlatego też formacja w takiej wspólnocie powinna obejmować zarówno poszczególne osoby, które posiadają własną drogę rozwojową, jak i całą grupę, która ma również swoją drogę do przebycia⁹ Dla katechezy wspólnota jest uwieńczeniem drogi formacji człowieka.

⁷ J. Słomińska. *Mechanizmy i funkcje grup młodzieżowych*. Warszawa 1986 s. 9.

⁸ Z. Zborowski. *Podstawy wychowania zespołowego*. Warszawa 19867 s. 42.

⁹ T. Kotlewski. *Dynamika wspólnoty i rola lidera*. Kraków-Sandomierz 1997 s. 19-20.

Współczesny człowiek, zwłaszcza dzięki środkom społecznego przekazu, czuje się członkiem wielkiej społeczności ludzkiej, wykraczającej poza granice państwa, narodu czy kontynentu. Z drugiej zaś strony jest on bardzo osamotniony i bezsilny, zagrożony przez masowość życia i działania oraz przez izolację. Masa zabija go swą anonimowością, a izolacja oddziela od bogactwa duchowego innych i nie pozwala na wymianę wartości¹⁰ Przed tymi zagrożeniami chronią jednostkę małe grupy religijne.

Naszą epokę charakteryzuje potrzeba bliskości, a w konsekwencji grupy swojskiej i serdecznej. Według Y. Congara jest to reakcja na anonimowość techniki, a także sprzeciw wobec nadmiernej instytucjonalizacji życia kościelnego i reglamentację życia społecznego¹¹ Współczesnej młodzieży nie wystarcza sąsiedztwo, tak ważne w dawnych czasach. Nie wystarczają też organizacje, przeżywające obecnie również swój kryzys. Młodzież poszukuje grup o pewnej intymności, o rzeczywistej wewnętrznej więzi, które pozwoliłyby jej wyrazić siebie z całą szczerością i w których dokonywałaby się wymiana i współdziałanie¹² D. Emeis zauważa, że w przeszłości Kościół zbyt mało starał się o umożliwienie odnalezienia swojej chrześcijańskiej tożsamości poprzez życie w grupie. To doprowadziło do kryzysu identyfikacji z Kościołem i dystansowania się od życia parafialnego¹³

W grupie parafialnej życie człowieka staje się pełniejsze i bogatsze, bardziej powiązane z rzeczywistością ze względu na dialog międzyosobowy, który jest spotkaniem wzbogacającym osoby biorące w nim udział. Pod wpływem innych osób dochodzi też do przemiany w sensie szerszego patrzenia na świat, głębszego zaangażowania w jakąś dziedzinę oraz wzmocnienia swojej duchowości.

Mała grupa niczego nie narzuca z wyjątkiem tego, co człowiek sam sobie narzuci ze względu na wspólny cel i dobro innych członków. Według B. Suchodolskiego¹⁴ grupa jest bardzo często wezwaniem do zaangażowania, do wysiłków przekraczających przeciętność, do poświęcenia, a jeśli trzeba –

¹⁰ R. Kamiński. *Biblia w życiu parafii i małych wspólnot religijnych*. W: *Biblia w nauczaniu chrześcijańskim*. Red. J. Kudasiwicz. Lublin 1999 s. 145-146.

¹¹ Y. Congar. *Grupy nieformalne w Kościele z katolickiego punktu widzenia*. „Collectanea Theologica” 42 1972 z. 5 s. 21.

¹² J. Charytański. *Parafia wspólnotą wiary i życia chrześcijańskiego*. W: *Ewangelizacja*. Red. J. Krucina. Wrocław 1980 s. 216.

¹³ D. Emeis. *Die Gruppe in der Kirche. Ein Weg zur Überwindung von Identitätskrisen im Glauben*. W: *Gemeindepraxis*. Mainz-München 1979 s. 261-265.

¹⁴ B. Suchodolski. *Programy wychowania w cywilizacji nowoczesnej*. Warszawa 1974 s. 208-214.

do swoistej ofiarności. To zaangażowanie wymagające, intensywne i twórcze przyczynia się równocześnie do wewnętrznego rozwoju osoby.

Grupy parafialne mają do spełnienia ważne zadanie, jakim jest wychowanie młodzieży do aktywnej obecności w świecie i podejmowania odpowiedzialności w różnych dziedzinach życia. Dlatego też formacja nie powinna zaniedbać właściwego przygotowania w tym zakresie. Kościół ze swej istoty bowiem jest w służbie dobra człowieka, także w wymiarze doczesnym. Małe grupy mogą bardziej akcentować w stylu swej pracy i atmosferze szacunek dla godności człowieka i wychowywać do poszanowania podstawowych praw ludzkiej osoby. Ten wymiar życia jest dziś bardzo akcentowany, a współczesny człowiek jest na to szczególnie wrażliwy¹⁵ W małych grupach jest wiele okazji do formowania sumienia młodych, uwrażliwiania na poszanowanie prawa do życia, ochrony słabych, cierpiących, pomocy potrzebującym.

2. ZNACZENIE GRUP PARAFIALNYCH DLA ROZWOJU WIARY

Małe grupy parafialne mają szczególne znaczenie zwłaszcza dla rozwoju religijno-moralnego młodych, służąc im pomocą w pokonaniu naturalnego kryzysu wiary, charakterystycznego dla wieku dorastania. Młodzi szukają potwierdzenia postawy wiary nie tylko w środowisku ludzi dorosłych, ale przede wszystkim w grupie rówieśniczej. Szczególne znaczenie ma taka grupa, dla której wartości religijne nie tylko są obecne obok innych wartości, ale mają charakter wartości podstawowych i stanowią podstawę motywacji do działania oraz istotny element postawy członków grupy. Rola małych grup narasta w miarę postępujących procesów laicyzacji i pluralizmu światopoglądowego współczesnych społeczeństw¹⁶ Gdy młodzi ludzie mają oparcie w postawie wiary praktykowanej w codziennym życiu przez ich rówieśników, istnieje szansa, że mogą oprzeć się areligijnym wzorcom lansowanym szczególnie przez media przeznaczone dla młodych odbiorców. Grupa rówieśnicza stwarza także dla młodego człowieka okazję aktywności religijnej, wyzwala okazje do dyskusji na tematy religijne i w ten sposób ułat-

¹⁵ F. Garelli. *Gruppi giovanili ecclesiali: tra personale e politico, tra funzione educativa e azione sociale*. „Quaderni di sociologia” 1977 nr 26 s. 275-320.

¹⁶ Por. G. C. Quaranta. *L'associazione invisibile. Giovani cattolici tra secolarizzazione e risveglio religioso*. Firenze 1982 s. 29 n.

wia proces internalizacji zarówno pojęć, jak i wartości religijnych. Młodość jest okresem, w którym młodzi niejednokrotnie zrywają z praktykami religijnymi. Nie odpowiada im tradycyjne środowisko wspólnot parafialnych, gdzie liturgia i sposób funkcjonowania wspólnoty są nastawione na potrzeby ogółu wiernych i gdzie jest mało możliwości aktywności dostosowanej do młodzieży. Przeżywanie tej aktywności w małej grupie pozwala młodym na pogłębienie więzi także z Kościołem instytucjonalnym. Dokonuje się proces przechodzenia od wiary przejętej niejako „dziedzicznie” w rodzinie do wiary świadomej i pogłębionej¹⁷

W grupach parafialnych łatwiej dojrzewa się w wierze, ponieważ udzielana jest bezpośrednia pomoc ze strony całej wspólnoty. Osoby mogą dzielić się własnym doświadczeniem, przekazywać świadectwo wiary oraz przezwyciężać indywidualizm. Wzajemna wymiana poglądów prowadzi do głębszego wchodzenia w problemy wiary. Uczestnicy występują nie jako ci, którzy są jedynie pouczeni, jako grupa zobowiązanych słuchaczy, ale jako członkowie Kościoła przejmujący określone funkcje i zadania apostołskie, wynikające z powołania do życia w Kościele i świecie¹⁸

Małe grupy parafialne spełniają istotną rolę w zakresie dojrzewania psychospołecznego młodych ludzi. Najważniejsze jednak jest ich oddziaływanie na płaszczyźnie poznania i pogłębienia wiary, zarówno w wymiarze decyzji osobistej pójścia za Chrystusem, jak też tej przeżywanej we wspólnocie¹⁹ Realizacja tych zadań wymaga odpowiedniej formacji wszystkich członków, na co zwraca uwagę *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*: „Każde bowiem z tych zrzeczeń za pomocą sobie właściwych metod umożliwia formację głęboko wszczepioną w doświadczenie życia apostołskiego, a równocześnie daje okazję do integracji, ukonkretnienia i bliższego określenia formacji otrzymywanej przez swoich członków od innych osób i wspólnot” (DOK 261; por. ChL 62). Podstawowym elementem w formacji każdego świeckiego jest katecheza, rozumiana nie jako alternatywa dla formacji chrześcijańskiej, ale jako jej istotny wymiar.

Dokumenty katechetyczne Kościoła zwracają uwagę na potrzebę uwzględnienia natury katechezy, rozwijając całe bogactwo jej treści „przez potrójny wymiar słowa, pamięci i świadectwa (doktryna, celebracja i zaangażowanie

¹⁷ J. Bagrowicz. *Środowiska wychowania religijnego*. W: *Wychowanie religijne u progu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*. Red. R. Chałupniak, J. Kostorz. Opole 2001 s. 167-168.

¹⁸ H. Wróńska. *Ruchy i grupy rodzinne*. W: *Katecheza dziś*. Red. J. Zimny. Lublin 2002 s. 228-229.

¹⁹ G. Giotto. *Esperienze di base: luoghi di creatività evangelica*. Roma 1977 s. 15 n.

życiowe). Katecheza bez względu na miejsce, w jakim jest realizowana, jest przede wszystkim organiczną i podstawową formacją wiary. Powinna więc obejmować studium nauki chrześcijańskiej oraz stanowić poważną formację religijną otwartą na wszystkie elementy życia chrześcijańskiego” (DOK 262). Bardzo ważnym zadaniem małych grup parafialnych jest troska o poznanie prawd wiary, bez której nie będzie możliwe dochowanie wierności jej zasadom. Stawia to przed odpowiedzialnymi za grupy parafialne obowiązek zapewnienia im pogłębionego studium prawd wiary. Obowiązek ten nakłada m.in. papież Jan Paweł II w adhortacji *Catechesi tradendae*, w której, podkreślając znaczenie małych grup i wspólnot w Kościele, mówi: „W imię Jezusa zaklinam młodych, którzy je tworzą, ich moderatorów i kapłanów, poświęcających im najlepszą część swej posługi: nie dopuście żadną miarą, aby w tych grupach – tak bogatych w wartości młodzieńczej przyjaźni i solidarności, radości i entuzjazmu, refleksji nad sprawami i wydarzeniami życia – zabrakło poważnego studium nauki chrześcijańskiej. W przeciwnym wypadku groziłoby niebezpieczeństwo – co jakże to bolesne, zbyt często już się zdarzało – że grupy te oszukują i swoich członków i sam Kościół” (CT 47).

Poznanie prawd wiary jest istotnym warunkiem, aby małe grupy parafialne mogły stanowić środowisko wiary, formującej w kierunku twórczej i aktywnej obecności wierzących we współczesnym świecie. Mała grupa więc jest tym najbliższym środowiskiem wiary, które wyrывa jednostkę z jej anonimowej obecności w większych strukturach religijnych. W niej dokonuje się nie tylko pogłębienie wiedzy religijnej, ale przede wszystkim konkretne uczestnictwo w misji Kościoła. Ta partycypacja w życiu religijnym małej grupy jest najbardziej owocnym i twórczym przejawem obecności w Kościele. Jednocześnie przygotowuje do aktywnej obecności w Kościele i odpowiedzialności za dzieło ewangelizacji²⁰

3. OTWARCIE SIĘ W GRUPIE NA CHRYSSTUSA OBECNEGO W SŁOWIE BOŻYM I LITURGII

Wiara człowieka, szczególnie młodego, kształtowana w małych grupach religijnych, ma w sobie wiele spontaniczności, intuicji, uczucia, biorących udział w otwarciu się katechizowanych na słowo Boże. Pozostanie jednak tylko na tej płaszczyźnie byłoby niewystarczające dla życia religijnego.

²⁰ B a g r o w i c z, jw. s. 170-172.

Wiara dojrzała wymaga, jako czynnika niezbędnego, pogłębionego studium katechetycznego²¹ Nie jest to jednak studium w znaczeniu naukowym. Bardziej chodzi o katechezę ukierunkowaną na odczytanie życia, nie tyle w oparciu o dzieła teologiczne, ile raczej w pierwszym rzędzie w oparciu o Pismo święte, będące mową Boga do człowieka, nie zaś katalogiem teoretycznych schematów. Katecheza wgłębia się w treść słowa Bożego, które rozumiane jest przede wszystkim jako słowo życia domagające się zdecydowanej i konsekwentnej odpowiedzi ze strony człowieka. W słowie Bożym rozpoznaje się wolę Boga i jego zbawcze zamiary. Katecheza włącza się z głoszeniem Chrystusa w życiowe doświadczenia tak osobiste, jak i wspólnotowe członków grup, chce pomóc im w zdobyciu doświadczenia wiary, które osiąga się w pójściu za Chrystusem razem z innymi²² Otwarcie na słowo Boże w małych grupach może stwarzać okazję do przywrócenia praktyki codziennej lektury Pisma świętego.

Istotne znaczenie dla rozwoju wiary dostrzega się w liturgii, która stanowi zasadniczy element formacyjny. Grupy religijne uważają liturgię za „duszę” i „szczyt” całego procesu formacyjnego. W niej bowiem aktualizuje się zbawienie dokonane przez Chrystusa. Dlatego też członkowie małych grup religijnych ustawicznie się otwierają, uczestniczą i włączają w posługę liturgiczną. Liturgia najpełniej wyraża dynamikę spotkania między Bogiem i człowiekiem: Bogiem, który w Chrystusie daje człowiekowi swoją łaskę i zbawienie oraz człowiekiem, który dzięki łasce Ducha Świętego przyjmuje ten dar i odpowiada na miłość Boga²³

Istotną wartością grup parafialnych – jak to zauważono – jest ich charakter wspólnotowy. Jeżeli stanowią one wspólnotę, to przede wszystkim w liturgii. Wtedy tylko można mówić o wspólnocie – co wynika z Konstytucji o liturgii – gdy opiera się ona na bezpośrednich relacjach między ludźmi, skoncentrowanych wokół osoby Jezusa Chrystusa. Członkowie ruchów i grup, która chce tworzyć wspólnotę, czynią to przede wszystkim w Eucharystii i w oparciu o nią (por. KL 48). Liturgia, która najpełniej angażuje całego człowieka, umacnia go i otwiera przed nim nowe horyzonty głębokiego życia wiarą w konkretnej rzeczywistości, staje się równocześnie służbą człowiekowi w realizacji jego chrześcijańskiego powołania.

²¹ M. M a j e w s k i. *Tożsamość katechezy integralnej*. Kraków 1995 s. 92.

²² H. W r o ń s k a. *Katecheza w świetle dokumentów Zgromadzenia Córek Maryi Wspomożycielki po Soborze Watykańskim II*. Kraków 1989 s. 88-89.

²³ M a j e w s k i. *Tożsamość katechez* s. 55-62.

4. WZMACNIANIE POCZUCIA PRZYNALEŻNOŚCI DO KOŚCIOŁA

Charakterystyczną cechą wielkich grup jest anonimowość życia ich członków, przerost instytucjonalizmu nad osobistymi kontaktami, brak związku duszpasterstwa z życiem codziennym wiernych oraz brak pluralizmu duszpasterskiego²⁴ Znaczenie grup parafialnych wzrasta przez to, że przeciwdziałają one różnym zagrożeniom dzisiejszej parafii jak anonimowość i autorytaryzm. Małe grupy parafialne wciąż stanowią szansę przezwyciężenia rozlicznych niedomogów życia eklezjalnego, umożliwiają wiernym żywszy kontakt z Kościołem. To właśnie w nich możliwy jest dialog na tematy egzystencjalne interesujące młodych i duszpasterza oraz wzajemny, bezpośredni kontakt. Z relacji tych znika autorytaryzm a dochodzi do głosu partnerstwo. Poszczególne osoby współdecydują, ale też dzielą odpowiedzialność za dzieło zbawienia ludzi²⁵ Miejsce legalizmu i przymusu zajmuje klimat wolności, w jakim dokonuje się wewnętrzna formacja osób, dzielenie się świadectwem wynikającym z doświadczenia, wspólne planowanie i ocena podejmowanych działań²⁶

Ważnym zadaniem formacji realizowanej w małych grupach parafialnych jest wzmocnienie u swoich członków poczucia przynależności do Kościoła. Środowisko wiary, jakie tworzy się w grupie, pomaga w identyfikacji z Kościołem nie tylko w sensie przyjęcia prawd wiary, ale i wypełnienia wymogów, jakie ona ze sobą przynosi²⁷ Współczesność z jej pluralizmem światopoglądowym oraz relatywizmem doktrynalnym i moralnym pokazała, że nie zdaje egzaminu wiara przejmowana jedynie z tradycji rodzinnej i nie pogłębiona przez akty osobistej decyzji. Chrześcijanin z wyboru świadomy osobiście swej wiary i obowiązków z niej płynących jest lepiej przygotowany do zachowania tożsamości w sytuacji rozpadu dotychczasowych więzi społecznych, zmiany miejsca zamieszkania czy konfrontacji z mentalnością konformistyczną czy konsumpcyjną. Można powiedzieć, że w przeważającej części przypadków nie wystarczy dziś sama

²⁴ R. Kamiński. *Małe grupy religijne a odnowa Kościoła*. „Homo Dei” 64 1995 nr 4 s. 41; zob. R. Forycycki. *Duszpasterstwo małych wspólnot*. W: *Powołanie człowieka. W służbie Ludowi Bożemu*. Red. B. Bejze. Warszawa-Poznań 1983 s. 474.

²⁵ Kamiński. *Małe grupy religijne* s. 47.

²⁶ E. Młyńska. *Stać obecność katechezy w Kościele*. W: M. Majewski. *Katecheza permanentna*. Kraków 1989 s. 47-50.

²⁷ L. Boff. *Ecclesiogenesi: le comunità di base reinventano la Chiesa*. Roma 1978 s. 20 n.

motywacja obecności w Kościele oparta na tradycji rodzinnej czy grupy społecznej²⁸

Poczucie przynależności do Kościoła i identyfikacji z jego nauką nie będzie możliwe bez wychowania do przeżywania Kościoła jako wspólnoty. W grupach nie tylko przekazuje się wiadomości o Kościele, ale umożliwia one przebywanie w konkretnej wspólnocie, w której jej członkowie doświadczają radości bycia razem we wspólnocie wiary, nadziei i miłości²⁹

Z katechetycznego punktu widzenia grupa parafialna, zwłaszcza mała, ma konkretną możliwość podejmowania odpowiedzialności i inicjatywy w parafii. Jest ona środowiskiem, w którym przeżywa się pozytywne napięcie między życiem wymagającym dowartościowania, a propozycjami religijnymi i kulturalnymi, które należy stawiać. Grupa parafialna posiada również charakter dynamiczny. Stale dokonują się w niej przemiany, które przygotowują i prowadzą do powstania wspólnoty. Jest ona wyrazem zjednoczenia z Bogiem i bliźnimi, obejmuje trwałe wspólne działania w stałej łączności, także duchowej³⁰

*

Każda z istniejących w Kościele grup parafialnych ma swoją własną specyfikę i koncentruje się na pielęgnowaniu określonych wartości. Mamy więc do czynienia z pluralizmem tychże grup³¹ Grupy parafialne w Polsce, przeżywają swój dynamiczny rozwój. Świadczy to o zapotrzebowaniu wiernych, szczególnie młodzieży, na doświadczenie Kościoła jako wspólnoty.

Różnorodność grup religijnych rodzi także pewne niebezpieczeństwa. Częste kontakty między osobami tej samej grupy przy wyidealizowanej wizji wspólnoty mogą prowadzić do utożsamiania Kościoła z własną grupą. Konsekwencją tego jest brak otwarcia się na sprawy Kościoła partykularnego czy powszechnego. Wspólnoty takie przypominają wówczas środowiska zamknięte w sobie, samowystarczalne, podejmujące jedynie własne inicjatywy lub też rywalizujące, a nie współpracujące z innymi grupami istniejącymi na terenie parafii. Innym niebezpieczeństwem niektórych grup jest przesadny emocjona-

²⁸ B a g r o w i c z, jw. s. 172-173; por. J. M a r i a ń s k i. *Socjologiczne motywy przynależności do Kościoła*. „Roczniki Nauk Społecznych” 8:1980 s. 143-165.

²⁹ B a g r o w i c z, jw. s. 173.

³⁰ Ch. M a c i c o, H. B o r t n o w s k a. *Vademecum animacji*. „Znak” 1985 nr 366 s. 86; por. S. S. A c q u a v i v a. *Risvegli religiosi e gruppi ecclesiali*. W: *Spiritualità: fisionomia e compiti*. Red. B. Calami. Roma 1981 s. 79-89.

³¹ Są to grupy istniejące w ruchach religijnych, takich jak: Ruch Światło-Życie, Ruch Odnowy w Duchu Świętym, Neokatechumenat, Focolari, Comunion e Liberazione, Rodzina Rodzin, Przymierze Rodzin, oraz grupy istniejące w stowarzyszeniach, np. Akcja Katolicka, Skauting, Dzieci Maryi, Papieskie Dzieło Misyjne Dzieci, Rycerstwo Niepokalanej czy grupy charytatywne.

lizm, subiektywizacja i indywidualizacja życia religijnego, brak poczucia rzeczywistości i obiektywizmu. Grupa stanowi wówczas dla osoby ucieczkę przed różnego rodzaju zobowiązaniami, życiowymi trudnościami i osobistą odpowiedzialnością.

BIBLIOGRAFIA

- Bagrowicz J.: Środowiska wychowania religijnego. W: Wychowanie religijne u progu trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa. Red. R. Chałupniak, J. Kostorz. Opole 2001 s. 145-178.
- Charytański J.: Katechizacja jako forma ewangelizacji. „Katecheta” 1975 nr 19 s. 145-153.
- Parafia wspólnotą wiary i życia chrześcijańskiego. W: Ewangelizacja. Red. J. Krucina. Wrocław 1980 s. 209-225.
- Congar Y.: Grupy nieformalne w Kościele z katolickiego punktu widzenia. „Collectanea Theologica” 42:1972 z. 5 s. 15-37..
- Dyczewski L. B.: Wspólnota miejscem tworzenia. Niepokalanów 1992.
- Kamiński R.: Biblia w życiu parafii i małych wspólnot religijnych. W: Biblia w nauczaniu chrześcijańskim. Red. J. Kudasiewicz. Lublin 1999 s. 139-168.
- Małe grupy religijne a odnowa Kościoła. „Homo Dei” 64 1995 nr 4 s. 37-48.
- Kotlewski T.: Dynamika wspólnoty i rola lidera. Kraków, Sandomierz 1997.
- Mariański J.: Socjologiczne motywy przynależności do Kościoła. „Roczniki Nauk Społecznych” 8 1980 s. 143-165.
- Słomińska J.: Mechanizmy i funkcje grup młodzieżowych. Warszawa 1986.
- Wrońska H.: Ruchy i grupy rodzinne. W: Katecheza dziś. Red. J. Zimny. Sandomierz 2002 s. 224-250.

CATECHETIC IMPORTANCE OF SMALL PARISH GROUPS

Summary

The parish community is an important and indispensable catechetical milieu. It has to look for various forms of catechesis, dependent on the needs of the milieu. At present small groups existing in parishes are especially significant. The work of small groups is based on friendship, mutual trust, close relations with another man and exchanging experiences in the community. Parish groups influence an individual's personal and social development, they effect formation of mature faith, help their members to open to Christ present in God's Word and in liturgy, and they consolidate the sense of belonging to the Church. Particular parish groups have their own specific features and they are focused on cultivating definite values. The variety of religious groups also creates certain dangers, such as: isolationism, sentimentalism, rivalry between individual groups, individualization of religious life and escape from the obligations of life.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: parafia, grupa, wspólnota, odnowa, odpowiedzialność, liturgia, słowo Boże, wiara, katecheza, rozwój, poczucie przynależności.

Key words: parish, group, community, revival, responsibility, liturgy, God's Word, faith, catechesis, development, sense of belonging.